

Vojka Cestnik,

Željeznodobna nekropola Kaštel kod Buja: analiza pokopa

željeznodobne Istre / Iron age necropolis Kaštel near Buje: analysis

of burial practice in the Iron age Istria, Monografije i katalogi AMI, sv. 18,

Pula: Arheološki muzej Istre, 2009., 278 str.

Istra je još u prapovijesti bila na sjecištu važnih trgovačkih putova, na što upućuju stotine arheoloških nalaza. Između rijeke Timava i obronaka Učke zabilježeno je više od 400 prapovijesnih naselja tipičnih za brončano i željezno doba. Najviše saznanja o prastanovnicima Istre pronašli smo upravo u njihovim posljednjim počivalištima. U brončano je doba karakterističan bio ukop u zgrčenom položaju, u tumulima, pod gomilom kamenja koji narod u Istri naziva gromačom ili gomilom. Budući da je i u željezno doba došlo do velikih seoba Indoeuroljana, promijenio se i način ukopa. Ukop u zgrčenom položaju zamijenila je kultura žarnih polja, običaj spaljivanja pokojnika i pokapanje njegovih ostataka u keramičke posude – žare, na predviđena mjesta na gradini. Upravo je taj način pokopa bio karakterističan za cijelo razdoblje brončanog doba i jedan je od glavnih obilježja histarske kulture. Kaštel kod Buja, tipičnu istarsku gradinu sa žarnom nekropolom, opisala je Vojka Cestnik u svojoj monografiji.

Nastavljajući tradiciju izdavanja monografija i kataloga, Arheološki muzej Istre 2009. izdao je monografiju Vojke Cestnik *Željeznodobna nekropola Kaštel kod Buja*. Monografija je nastala kao rezultat autoričina proširenog diplomskog rada, a pomoć u pisanju monografije pružile su joj mentorice Biba Teržan i Kristina Mihovilić. U radu je autorica usporedila grobne priloge iz navedene nekropole s ostalim žarnim nekropolama u Istri i time dala hvalevrijedan prikaz pogrebnih običaja željeznodobnog čovjeka u Istri.

Kaštel kraj Buja nalazi se na strateškom mjestu iznad rijeke Dragonje i istraživan je u nekoliko navrata. Prve iskope obavio je Carlo Marchesetti, a pola stoljeća kasnije žarnu su nekropolu iskopavali Branko Marušić i Boris Bačić. Nalazi su razasuti po muzejima različitih gradova, tako da je autorica na jednom mjestu objedinila vrijedan pregled svih nalaza. Proučavajući izvještaje s iskopavanja te uspoređujući pronađene predmete, Cestnik je opisala nalazišta od oblika grobova i vrsta različitih keramičkih žara do različitih priloga – posuda, nakita, oružja, alata. U samom uratku navela je i radove drugih stručnjaka (Petre Rajić Šikanjić i Prestona T. Miraclea) koji su analizirali posmrtno ostatke te kosti životinja pronađenih u grobovima. Na gotovo 300 stranica

monografija obiluje tabelama, fotografijama, grafovima i crtežima terena na kojima se nalaze označeni grobovi. Uz monografiju je priložen i katalog s detaljnim prikazom grobnih cjelina popraćen crtežima žara i grobnih priloga. Uz tekst na hrvatskom nalazi se i onaj na engleskom jeziku, a naslovnicu krase fotografija grobnih žara s ukrasima pronađenih na Kaštelu kod Buja.

Autorica je uz Kaštel obradila i druge željeznodobne nekropole – na Nezakciju, Picugima, Limskoj gradini, Bermu, Puli i Rovinju – detaljno ih analizirajući i uspoređujući. Možemo zaključiti da je ova monografija svojevrsna enciklopedija željeznodobnih nekropola u Istri te da će poslužiti svim istraživačima i zaljubljenicima u histarsku povijest.

Premda se povijest Histra čini kao daleka epizoda u povijesti naše regije, ona je ipak i dalje sveopće prisutna; od imena regije preko pojedinih naziva starih naselja do kažuna, suhozida i putova. Svatko tko želi istraživati i razumjeti problematiku histarskih gradina, morat će zaviriti i u podzemni svijet histarskih groblja žarnih polja. Ova monografija pružit će uvid u pogrebne običaje Histra kroz koje možemo naslutiti i segmente života histarskog čovjeka željeznog doba.

Hana Žerić

Lana Skuljan,

Fotografija u Istri do 1918.: iz fundusa Zbirke fotografija, negativa i fotografske opreme, Katalozi muzejskih zbirki 1,

Pula: Povijesni muzej Istre, 2009., 356 str.

Raskošno izdanje Povijesnoga muzeja Istre o najstarijim fotografijama Istre prikazuje i opisuje razvitak medija fotografije na području istarskih gradova, a temelji se na jednoj od najstarijih muzejskih zbirki koja sadrži 9293 fotografije. Ova je zbirka, utemeljena 1968., organizirana kronološki u četiri dijela, a dio iz kojega je proizašla ova knjiga nosi naziv “Zbirka fotografija I. perioda (1862.-1918.)” i sadrži ukupno 2369 fotografija.

Autorica kataloga Lana Skuljan u sedam će poglavlja čitateljima obrazložiti nastanak i razvitak fotografskoga medija kao i sva obilježja koja ga od početaka prate. U prvom poglavlju naziva “Zbirka fotografija, negativa i fotografske opreme” (15-18) između ostalog navodi da se u Istri fotografija